

ŽENSKI POKRET U BANJA LUCI

Ženski pokret osnovan u B. Luci 1935 godine pokazivao je slabu aktivnost u radu i nije uspio da se omasovi među ženama B. Luke.

Godine 1937 izabran je novi odbor Društva žena, koji je vrlo aktivno radio. U periodu od 1937 -1941 godine Društvo je radilo po direktivom Partije. Društvo u ovom periodu počinje da okuplja žene pod parolom borbe za mir, koji je bio ugrožen jačanjem fašizma u Njemačkoj i Italiji i sve jačim zveketom fašističkog oružja. Nova Uprava jasno osjetila je da je jedan od naprednih zadataka da radi na kulturnom i političkom podizanju žena.

Izvršen je popis nepismenih žena za analfabetski tečaj, nadjena je prostorija, predavači & potreban materijal. Međutim Prosjetno odeljenje Vrbanske banovine nije htjele da da dozvolu za otvaranje analfabetskog tečaja s motivacijom da Društvo nema pravo da osniva takve tečajeve i da tečajeve mogu da osnuju samo učitelji. Uprava Društva prebacuju svoje predavače na kurs Društva "Gajret" i savjetuje ženama da se na taj kurs upisiju. Oke upisivanja i rada najviše se založila drugarica Vahida Maglejlić. Tečajem je rukovodila drugarica Nevenka Vojšić, tadašnji sekretar Društva. Rad na opismenjevanju žena obuhvata period od 1939 do 1940 Januara 1940 godine organizuje Crveni krst dva sanitetska kursa. Jednim kursom rukovodila je drugarica Danica Perović, ljekar, a drugim Pero Stjepanović ljekar. Prvi tečaj pohađaju članice Društva i to: Ljubica Goga Mrkonjić, Nata Jović i dr.

Drugi tečaj su pohađjale Stana Kušmić Milica Uzelac , Slavica Kremenović, Lela Levi i druge. Bile ih je oko 40 .Kursevi su održavani u Higijesankom zavodu u B. Luci u prizemnim prostorijama i to svakim danom popodne. Na kraju je i ispit polagan. Ovi tečajevi su održavani januara 1940 godina.

Omladinska sekcija Društva osnovana je 1938 godine. Ovom Sekcijom rukovodi drugarica Dušanka Kovačević koja je inače od osnutka Društva mnogo se zalagala u radu. Dalje su u Sekciji radile Ljubica i Goga Mrkonjić, Ljerka Pšibok i druge.

Rad ženskog pokreta u B. Luci oživljava ulaskom omladine u Društvo. I pored nealaganja sa glavnom upravom u Beogradu i teško stečenom odobrenju od Unutrašnjeg odjelenja-policije. Uprava uspeva uz zalaganje svojih članova i podršku naprednih elemenata Banja Luke

Arhiv Bos. krajiine B. Luka

ABK 209-46-11/89

da zatalasa žene B. Luke parolom "Tražimo pravo glasa".

1939 godine održan je u prostorijama današnjeg kina "Kozera" zbor za žensko pravo glasa. Ljotičevići su se spremili da ometu zbor raznim ispadima, međjutim uz podršku naprednih drugova Skojevaca, bilo im je to osujećeno.

Zbor je otvorila tadašnji sekretar Društva Natalija Jović. U ime žena domaćica govorila je drugarica Staka Šubić. Ispred radnica govorila je Mara Gogić, radnica Tovrnice duvana u B. Luci, ispred žena sa sela seljanka iz okoline Krupa na Vrbasu. Na zboru su govorili predstavnici raznih građanskih partija. Ispred KPJ govorio je Kasim Hadžić, a Pavo Radan ispred Mjesnog Medjustrukovnog odbora U.R.S-a. Zbor je protekao u miru i uspio da izazove živo interesovanje ne samo među ženama grada ve i sela.

U toj izbornoj kampanji Društvo je slalo specijalne dopisnice sa potpisima žena, kojima se od tadanje Vlade tražilo da se ženama da pravo glasa.

Članice Društva sakupljale su pomoć za Španske borce, od priredbe priredjene 8 marta 1940 godine, veći dio prihoda dat je kao pomoć Španskim borcima i kao crvena pomoć, a na priredbi su prodavani crveni cvijetići, čiji prihod je otišao kao prilog u istu svrhu.

Uprava Društva protestovala je protiv zabrane Društva KAB i protestovala protiv osnivanja i rada fašističkih omladinskih organizacija /Ljotičevaca/. Ovi protesti upućeni su policiji u Banja Luci pismenim putem i to u 1939 godini.

Plenarni sastanci Društva održavali su se u prostorijama Društva, zatim u prostorijama koje su bile na mjestu današnje nove Pošte i u poslednje vrijeme u prostorijama koje su pripadale kavani "Bosni". Na plenarnim sastancima prerađivao se materijal iz Bebelovog djela "Žena i socijalizam". Ref rate su držali Živković Zora i neke omladinke. Banušić-žuta je držala predavanje o ženi radnici, a Jović Natalija o gospodji Kiri. To su takovazani kursevi feminizma.

Na sastancima održavana su i savjetovanja o akupoci koja je sve više rasla i pogadjala u prvom redu radnike i manje službenike.

Članovi iz odbora su i van Društva objašnjavale ženama uzorke skupoće u vezi sa porastom izvoza robe u Nemačku i ukazivale na opasnost od fašizma. u tome se naročito isticala drugarica Vahide

Arhiv Bos. kraljne B. Luka

ABK 209-M6-11/89

Maglajlić.

Dalje uprava nastoji da mobiliše žene u osnivanju Komisija za određivanje i kontrolisanje cijena na tržištama, povodom sve većeg poskupljenja životnih namirnica i špekulacije. U komisije ulaze izabiraju radnike, namještenike i žene domaćice.

Društvo je davale razne čajanke i priredbe. Jedna od najznačajnijih priredbi bila je proslava 8 marta 1940 godine. Održana je u prostorijama hotel "Bosne", gdje su istovremeno vršene i probe za nastup horom omladinki, koje su nastupale dirigovao je Ivica Mažar. Pored "Ženske himne" otpjevano je još nekoliko pjesama/ sve sovjetske/. U izvođenju programa su učestvovala Aiša Karabegović, Boške Košanovi, njegova sestra plesala je Španski ples, Kata Djin, koju je zbog recitovanja pjesme "Ti nisi svikla na ~~bolove~~ ^{bolove} id, jer tamo idu cure viših klasa. Ti ne znaš šta je ni foksotrot ni tango, jer ti si nišla iz širokih masa", policija kaznila novčanom globom. Priredba je vrvila od agenata, koji su zabranili da se drži uvodni govor i najurila je sve oficire bivše Jugoslavenske vojske s motivacijom da je to Komunistička priredba.

U pripremama za ovu priredbu učestvovali su članovi "Borca", "Prelagića", bilo sakupljanjem priloga sakupljanjem karti i velikim učestovanjem na samoj priredbi.

Na ovoj priredbi se naročito ispoljile povezivanje članova društva sa članovima raznih radničkih Društava.

Pored ^{ovih} ove proslave pezvata je Pretajednica Društva Nata Jović na saslušanje u policiju. Priredjivane su čajanke sa kraćim programom u prostorijama hotel "Bosne". Ovakvih čajanki bilo je nekoliko.

Povodom nekih akcija, kao što su bile proslava 8 marta, održavanje zbora za pravo glasa i drugo, ženski pokret je preko drugarice Muhibe Maglajlić, radnice tvornice duvana u B. Luci povezavao se sa radnicima radi zajedničkog učestovanja i rada.

Društvo nije izdavale svoj list. Omladinke su rasturale list "Žena danas", koji je izlazio u Beogradu. Nezna se kolike je primjeraka rasturano.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-MG-11/89

Vrlo aktivne u Društvu su bile:

Maglajlić Vahida, Maglajlić Ruža, Aiša Karabegović, Banušić- Žuta, Vojišić Nevenka, Lela Levi, Jović Natalija, Šubrić Stana, Kata Filipović-Djin, Stana Kušmić, Muhiba Maglajlić i druge.

Izlete je uglavnom organizovala omladinska organizacija Društva. Društvo je prisustvovalo jednom izletu u Trapiste, koji je organizovala Partija.

Djin Kata

Kušmić Stana

B. Luka, 11-I-1963.g.

Ispravili za originalom

1. Društvo Luko

2. Stana Kušmić

Prjeram
za direktor-a
you unumt

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-M6-II/89